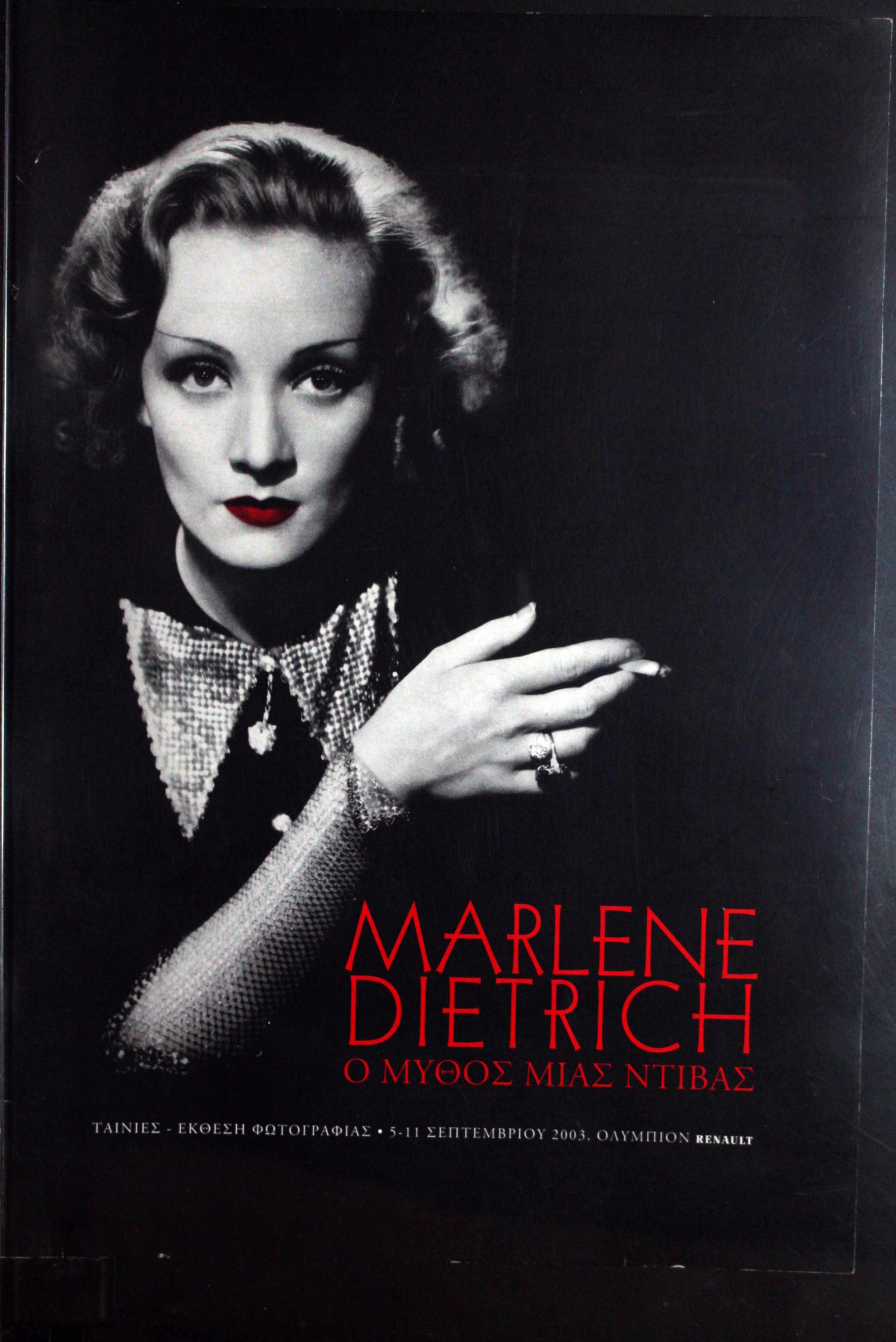
MARLENE
DIETRICH
Ο ΜΥΘΟΣ ΜΙΑΣ ΝΤΙΒΑΣ
ΤΑΙΝΙΕΣ - ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ • 5-11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2003, ΟΛΥΜΠΙΟΝ
RENAULT

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

GOETHE INSTITUT INTER NATIONES THESSALONIKI

MARLENE DIETRICH

Ο ΜΥΘΟΣ ΜΙΑΣ ΝΤΙΒΑΣ

ΤΑΙΝΙΕΣ - ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ • 5-11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2003, ΟΛΥΜΠΙΟΝ RENAULT

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ
ΘΩΜΑΣ ΛΙΝΑΡΑΣ

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ HELEXPO

II-000000001798

Η πτήση του αγγέλου

Αυτό το όνομα που αρχίζει μ'ένα χάδι
και τελειώνει με ένα ράβδισμα: Marlene Dietrich
Jean Cocteau

Όταν μιλάμε για υπέρλαμπρα αστέρια που φωτίζουν –χωρίς να έχουν χάσει ούτε ίχνος απο την λάμψη τους –το κινηματογραφικό στερέωμα, ένα από τα πρώτα ονόματα που μας έρχεται στο μυαλό είναι αυτό της Marlene Dietrich. Το Marlene είναι σύντμηση των δύο ονομάτων της Mar(ia) και (Magda)lene. Η Marlen Dietrich, συνώνυμο του ερωτισμού, του ανεκπλήρωτου πόθου και της διφορούμενης σεξουαλικότητας υπήρξε ένας από τους πιο ισχυρούς κινηματογραφικούς μύθους, ο οποίος μάγεψε και συνεχίζει να μαγεύει, γενιές και γενιές θεατών σ' όλον τον κόσμο.

Με τον Josef von Sternberg.

Η ιστορία της ξεκινάει στο Βερολίνο στα τέλη της δεκαετίας του '20, σε μια περίοδο όπου κυριαρχεί η επιβλητική φιγούρα της Leni Riefenstahl, με την καθαρή, αρείου τύπου ομορφιά της. Η Dietrich σπούδασε στη Δραματική Σχολή του μεγάλου θεατρανθρώπου της εποχής Max Reinhardt και είχε ήδη μια αξιόλογη καριέρα στο θέατρο, με κλασικά έργα (Shakespeare, Kleist), στην μουσική επιθεώρηση, στο καμπαρέ και στον κινηματογράφο με 17 ταινίες στο ενεργητικό της –αλλά μόνον δύο σε πρωταγωνιστικό ρόλο– όταν συνάντησε τον άνθρωπο που θα άλλαζε την ζωή της. Ο Josef von Sternberg, Αυστριακός σκηνοθέτης, ήδη καθιερωμένος στην Αμερική, αποδέχτηκε μια πρόσκληση της Γερμανικής Εταιρείας Παραγωγής UFA, να γυρίσει μια από τις πρώτες ομιλούσες ταινίες του γερμανικού κινηματογράφου, τον *Γαλάζιο άγγελο* με πρωταγωνιστή τον Emil Jannings, έναν απο τους μεγαλύτερους Ευρωπαίους ηθοποιούς εκείνης της εποχής. Ο Sternberg, αναζητώντας την συμπρωταγωνίστρια της ταινίας, ανακάλυψε την Dietrich. Κανένας δεν ξέρει τι ακριβώς είδε στη σκηνή του Βερολινέζικου καμπαρέ, όπου η 29χρονη Γερμανίδα έπαιζε στην μουσική επιθεώρηση *Zwei Kravatten (Δύο γραβάτες)*. Έγραψε στα απομνημονεύματά του: «Από την πρώτη στιγμή κατάλαβα πως η γυναίκα αυτή θα σημάδευε τη ζωή μου». Και πράγματι έτσι συνέβη. Το αποτέλεσμα της συνάντησής τους ήταν ένα πρόσωπο μυθικό, μια γυναίκα σύμβολο που θα σηματοδοτήσει με την παρουσία της την έννοια της θηλυκότητας· μια από τις πρώτες πραγματικές ντίβες του κινηματογράφου (το αντίπαλο δέος ήταν και θα παραμείνει η Σουηδέζα Greta Garbo, με την οποία είχαν συνυπάρξει το 1925 στην ταινία του Georg Wilhelm Pabst *Δρόμος χωρίς χαρά*, όπου η Dietrich είχε ένα μικρό ρόλο).

"Δεν την προίκισα εγώ με προσωπικότητα που δεν ήταν ήδη η δική της και δεν της έδωσα τίποτα που η ίδια δεν διέθετε ήδη."

Josef von Sternberg

Όταν στον *Γαλάζιο άγγελο* η Λόλα Λόλα βγαίνει στη σκηνή, τραγουδώντας το «Ich bin von Kopf bis Fuss aus Liebe Einestellt» (γνωστότερο και ως «Falling in love again»), δεν μαγεύεται μονάχα ο άμοιρος καθηγητής Ραt, αλλά και το κινηματογραφικό κοινό όλου του πλανήτη. Ένα αστέρι έχει γεννηθεί.

Ο Sternberg θα την πάρει μαζί του στην Αμερική, στην εταιρεία Paramount (η Greta Garbo «ανήκε» στην Metro), θα την μεταμορφώσει σε μια ακραία ερωτική φαντασίωση και (αλλάζοντας το λουκ, το μακιγιάζ, το χτένισμα, με αυστηρή δίαιτα, ώστε να αδυνατίσει για να αναδειχθούν οι υπέροχες γάμπες της, με την αφαίρεση 2 τραπεζιτών για να δημιουργηθούν τα θεσπέσια ζυγωματικά της) θα πλάσει μια θεά. Θα της αποκαλύψει το βαθύτερο είναι της και θα της ανοίξει ένα μονοπάτι προς την κορυφή, το οποίο αυτή θα το βαδίσει μόνη (δείγμα της ανεξάρτητης και ισχυρής της προσωπικότητας), αφήνοντας σύντομα πίσω της τον μέντορά της. Στις ΗΠΑ θα γυρίσουν μαζί, μέσα σε πέντε χρόνια, 6 ταινίες (τις καλύτερες της καριέρας της) που θα εδραιώσουν τον μύθο της και το 1935 οι δρόμοι τους θα χωρίσουν οριστικά. Εκείνος μακριά της θα χάσει τον δημιουργικό του οίστρο και σταδιακά θα περάσει στο περιθώριο, ενώ εκείνη κατακτώντας τον εαυτό της «θα γίνει αυτό που είναι» και θα συνεχίσει μια εκθαμβωτικά λαμπρή καριέρα, χωρίς να παραλείψει ποτέ να του στέλνει μέχρι το τέλος της ζωής του, το 1969, μια κάρτα που έγραφε πάντα τα ίδια λόγια: *«Δεν είμαι τίποτα χωρίς εσένα, Marlene»*.

Γυναίκα ανεξάρτητη, ευφυής και αντικομφορμίστρια, θα καλλιεργήσει και θα διαχειριστεί η ίδια (ως ικανότατη image maker) την εικόνα της στον χώρο του θεάματος και της προβολής, αλλάζοντας τους κανόνες του παιχνιδιού, σε μια εποχή που οι σταρ ήταν σκλάβες στα χρυσά κλουβιά των στούντιο. Χαρακτηριστικό είναι ότι ήλεγχε η ίδια προσωπικά το πώς θα έπεφτε το φως των προβολέων πάνω της, στις ταινίες και στις φωτογραφίσεις της. Ας μην ξεχνάμε, άλλωστε, ότι προερχόταν από την παράδοση του γερμανικού εξπρεσιονισμού, όπου το chiaro-scuro ήταν βασικό συστατικό της εικόνας.

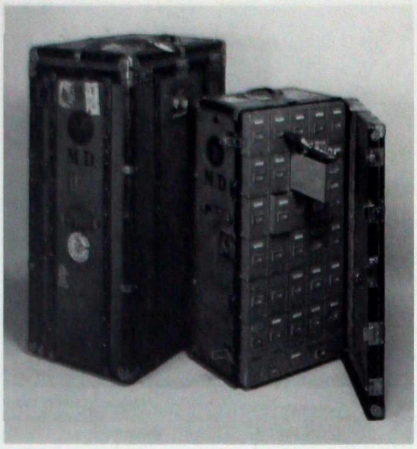

Η Marlene, χρόνια μπροστά από την εποχή της και πέρα από τις επιταγές της μόδας, καθιέρωσε ένα στυλ απόλυτα προσωπικό, σοφιστικέ και εκλεπτυσμένο και όχι μόνον δημιουργούσε μόδα, αλλά ήταν η μόδα προσωποποιημένη. Ο όρος glamour μοιάζει να επινοήθηκε ακριβώς γι' αυτήν. Με την Dietrich η γυναικεία θηλυκότητα αποκτά μια πρωτόφαντη και εντελώς αιρετική διάσταση: καταφέρνοντας με την εικόνα της να συγκεράσει την old fashion ευαίσθητη και εύθραυστη ομορφιά των ηθοποιών του βωβού, με την αντρική αρρενωπότητα δημιούργησε έναν αινιγματικό, προκλητικό, αλλά και ακαταμάχητο σαγηνευτικό γυναικείο τύπο μιας ερμαφρόδιτης σεξουαλικότητας. Μια femme fatale «μεταλλαγμένη», τυλιγμένη σε μια διφορούμενη αύρα που ξυπνά τις κρυφές προσδοκίες και τους μύχιους πόθους αντρών και γυναικών. Είναι η πρώτη που λανσάρει το αντρικό ντύσιμο στις γυναίκες (αυτή και όχι η ατάλαντη Louise Veronica Ciccone, πιο γνωστή και ως Madonna, που την αντέγραψε κακόγουστα). Ο μόνος που θα «κλέψει» με στιλ και θα οικειοποιηθεί αυτήν την ανδρόγυνη εικόνα της θα είναι ο «Δούκας» David Bowie, προσωπικός της φίλος και συμπρωταγωνιστής της στην τελευταία της κινηματογραφική εμφάνιση στην ταινία *Ζιγκολό*. Όμως είτε φορά μπερέ, τραγιάσκα, φράκο με μονόκλ ή στρατιωτική στολή, είτε είναι τυλιγμένη στις αιθέριες μουσελίνες, στις διαφανείς ρόμπες ή στα εκπληκτικά της ρούχα, σχεδιασμένα ειδικά γι' αυτήν από τους κορυφαίους μόδιστρους (η γκαρνταρόμπα της και τα αξεσουάρ της, από τα παπούτσια μέχρι τις βαλίτσες της, θα μπορούσαν να αποτελούν περίοπτο έκθεμα σ' ένα Μουσείο Αισθητικής του 20ού αιώνα), η εικόνα της ανταποκρίνεται παντού και πάντα στον αναλλοίωτο μύθο της: απρόσιτη, απόμακρη, αγέρωχη, μοναχική, αδέσμευτη, αφεντικό του εαυτού της, μια γυναίκα μυστήριο, διάβολος μαζί και άγγελος, ένα όνειρο ασύλληπτης ομορφιάς που δεν κατέχεται από κανέναν. Ένα σκοτεινό αντικείμενο του πόθου, ανέγγιχτο από τον χρόνο και στεφανωμένο από μια αινιγματική ερωτική αύρα.

"Έχει σεξουαλισμό αλλά όχι σταθερό γένος. Η ανδρικότητά της αρέσει στις γυναίκες και η σεξουαλικότητά της στους άντρες."

Kenneth Tynan

Πολυφωτογραφημένη από τους καλύτερους φωτογράφους της εποχής της, υπήρξε μια μεγάλη ντίβα, που δεν έπεσε θύμα του μύθου της, θαμπωμένη από την ίδια της την εικόνα (όπως τόσοι άλλοι), αλλά και μια γυναίκα με «σάρκα και οστά» που διέσχισε ολόκληρο σχεδόν τον προηγούμενο αιώνα, ως πρωταγωνίστρια, όχι μόνον στον στίβο της τέχνης, αλλά και της ζωής. Φανατική αντιναζίστρια, αγνόησε τις επανειλημμένες εκκλήσεις του ίδιου του Χίτλερ να επιστρέψει στην Γερμανία για να γίνει «η κινηματογραφική βασίλισσα του Τρίτου Ράιχ».

Στη διάρκεια του πολέμου εγκατέλειψε τα πάντα και με συνεχείς περιοδείες στα μέτωπα των μαχών ψυχαγώγησε, (φορώντας στρατιωτική στολή φυσικά και τραγουδώντας, ανάμεσα σε άλλα και το περίφημο «Λιλί Μαρλέν»), τα συμμαχικά στρατεύματα που πολεμούσαν ενάντια στην ίδια της την πατρίδα. Στα μέσα της δεκαετίας του '50 αραιώνει τις κινηματογραφικές της εμφανίσεις και αρχίζει ουσιαστικά μια δεύτερη καριέρα ως showstar, σκηνοθετώντας η ίδια τον εαυτό της, τραγουδώντας σε μουσικές παραστάσεις (εξάλλου η βραχνή φωνή της ήταν αναπόσπαστο μέρος του μύθου της, από την εποχή της Λόλα Λόλα) και περιοδεύει σ' όλον τον κόσμο με τεράστια επιτυχία. Όταν, το 1960, θα εμφανιστεί, για πρώτη και μοναδική φορά, μπροστά στο κοινό της πατρίδας της, θα αποθεωθεί, αλλά θα ακούσει και κραυγές τύπου «Marlene go home», μικρόψυχων ανθρώπων που ταύτισαν την θαρραλέα της εναντίωση στο ναζιστικό καθεστώς με προδοσία, γεγονός που την πίκρανε πολύ.

Στο φιλικό της περίγυρο λατρεύεται από ανθρώπους όπως ο Ernest Hemingway, ο Jean Cocteau, ο Erich Maria Remarque (μια από τις πολλές ερωτικές σχέσεις της), η Edith Piaf, ο ιδιοφυής σχεδιαστής ρούχων (και δικός της αποκλειστικά) Travis Banton, ο ηθοποιός Jean Gabin (ο μεγάλος της έρωτας) και πολλοί άλλοι επώνυμοι, που υπήρξαν «θύματα» της γοητείας της και στους οποίους στάθηκε πάντα φίλη πιστή και αφοσιωμένη.

Με τον Erich Maria Remarque, τον Jean Gabin και τον Travis Banton

Στην κινηματογραφική της καριέρα από τις αρχές της δεκαετίας του '20 μέχρι τα μέσα του '60 θα παίξει σε 57 ταινίες και, εκτός απο τον Josef von Sternberg, τον οποίο θα έχει πάντα στην πρώτη θέση, θα συνεργαστεί με σπουδαίους σκηνοθέτες όπως οι Ernst Lubitsch, René Clair, Billy Wilder, Alfred Hitchcock, Fritz Lang, Orson Welles κ.ά., που θα τη λατρέψουν κυριολεκτικά.

"Εάν δεν είχε τίποτε άλλο
παρά μόνο την φωνή της,
θα μπορούσε και μόνο μ'αυτή
να σου ραγίσει την καρδιά.
Αλλά διαθέτει επίσης
αυτό το θεικό κορμί
και την πέρα από τον χρόνο,
ομορφιά του προσώπου της."

Ernest Hemingway

Σ' όλους τους ρόλους της θα διατηρήσει αναλλοίωτη την persona της, αυτή του αιώνιου, άπιαστου θηλυκού, προορισμένο να κάνει τους άντρες (και τους θεατές μαζί) να ονειρεύονται, να την ερωτεύονται, να πηγαίνουν για χάρη της και μαζί της μέχρι την κόλαση. Παράλληλα όμως, με την ιδιαίτερη σαγήνη και την ξεχωριστή της αύρα, κατάφερε να μην παγιδευτεί στα κλισέ των ρόλων της, αλλά να τα υποτάξει και να τα εντάξει στην υπηρεσία της προσωπικής της μυθολογίας. Έτσι, χάρις στην οξυδέρκειά της πέτυχε, διατηρώντας το φωτοστέφανο της θεϊκής ντίβας που της χάρισε ο Sternberg, να ωριμάσει ερμηνευτικά, να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις δύσκολων δημιουργών, «λούζοντας» όμως το κινηματογραφικό πλάνο με το δικό της «σκοτεινό φως»: εξωτική και επικίνδυνη πόρνη στο *Σαγγάη Εξπρές*· αυτοκαταστροφική αυτοκράτειρα στην *Τραγική τσαρίνα*· κυρία της καλής κοινωνίας παγιδευμένη ανάμεσα στον σύζυγο και στον εραστή στον *Άγγελο*· μελλοθάνατη που αποκαλύπτει τα εξαίσια πόδια της μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα στο *Κατάσκοπος Χ-27*· διπρόσωπη γυναίκα που κυνηγά τα πλούτη για να ακολουθήσει τελικά τον δρόμο της καρδιάς στην *Εξωτική γυναίκα*· σκληρή και αδίστακτη «καουμπόισα» που κινεί τα νήματα μιας ιστορίας φόνου και εκδίκησης στην άγρια Δύση, στην *Σειρήνα του καμπαρέ*· «αόρατη» –χάρις στην έμφυτη ικανότητά της να μεταμφιέζεται και να μεταλλάσσεται–, μυστηριώδης και αινιγματική στον *Μάρτυρα κατηγορίας*· ανεξιχνίαστη χειρομάντισσα να λέει με την χαρακτηριστική φωνή της στον Orson Welles «δεν έχεις μέλλον, το κατέστρεψες εσύ ο ίδιος», στο *Ο άρχων του κακού*...

"Η Marlene διαθέτει
τη διάφανη γοητεία των γυναικών του χθες
και τη διφορούμενη χάρη των γυναικών του σήμερα.
Ο άντρας δεν είναι μόνο γύρω της αλλά και μέσα της."

Hanna Schygulla

Σκοτεινή και φωτεινή μαζί, θα κινηθεί με το χορευτικό της βήμα πάντα στο μεταίχμιο: ανάμεσα στο καλό και στο κακό, στην αρετή και στην αμαρτία, στον έρωτα και στην προδοσία· ένας έκπτωτος άγγελος που γεφύρωσε με την εκθαμβωτική του πτήση την τέχνη με την ζωή και προσγειώθηκε στα όνειρά μας, στοιχειώνοντάς τα για πάντα.

Θωμάς Λιναράς

ΦΙΛΜΟΓΡΑΦΙΑ

1922 **So Sind die Männer**
Σκην: Georg Jacoby

1922-23 **Tragödie der Liebe**
Σκην: Joe May

1923 **Der Mensch am Wege**
Σκην: Wilhelm Dieterle

Der Sprung ins Leben
Σκην: Johannes Guter

1925 **Die Freudlose Gasse**
Δρόμος χωρίς χαρά
Σκην: Georg Wilhelm Pabst

1925-26 **Manon Lescaut**
Σκην: Arthur Robinson

1926 **Eine Dubarry von Heute**
Μια Ντιμπαρί της εποχής μας
Σκην: Alexander Korda

Der Tänzer Meiner Frau
Σκην: Alexander Korda

Kopf Hoch, Charly!
Σκην: Willi Wolff

Madame Wünscht Keine Kinder
Σκην: Alexander Korda

Der Juxbaron
Σκην: Willi Wolff

1927 **Sein Größter Bluff**
Σκην: Harry Piel

Café Elektric
Σκην: Gustav Ucicky

1928 **Prinzessin Olala**
Σκην: Robert Land

Ich Küsse Ihre Hand, Madame
Σκην: Robert Land

1928-29 **Gefahren der Brautzeit**
Σκην: Fred Sauer

1929 **Die Frau, Nach der Man Sich Sehnt**
Σκην: Kurt Bernhardt

Das Schiff der Verlorenen Menschen
Σκην: Maurice Tourneur

1929-30 **Der Blaue Engel**
Ο γαλάζιος άγγελος
Σκην: Josef von Sternberg

1930 **Morocco / Μαρόκο**
Σκην: Josef von Sternberg

Dishonored
Κατάσκοπος X-27
Σκην: Josef von Sternberg

1931 **Shanghai Express**
Σαγκάη Εξπρές
Σκην: Josef von Sternberg

1932 **Blonde Venus**
Ξανθιά Αφροδίτη
Σκην: Josef von Sternberg

1933 **Song of Songs**
Ασμα Ασμάτων
Σκην: Rouben Mamoulian

1934 **The Scarlet Empress**
Η τραγική Τσαρίνα
Σκην: Josef von Sternberg

1934-35 **The Devil is a Woman**
Ο διάβολος είναι γυναίκα
Σκην: Josef von Sternberg

1935 **The Fashion Side of Hollywood**
Σκην: Josef von Sternberg

1935-36 **Desire / Ο πόθος**
Σκην: Frank Borzage

1936 **The Garden of Allah**
Ο κήπος του Αλλάχ
Σκην: Richard Boleslawski

I Loved a Soldier
Αγάπησα έναν στρατιώτη
Σκην: Henry Hathaway

Knight Without Armour
Ιππότης χωρίς πανοπλία
Σκην: Jacques Feyder

1937 **Angel / Ο άγγελος**
Σκην: Ernst Lubitsch

1939 **Destry Rides Again**
Σαρξ και διάβολος
Σκην: George Marshall

1940 **Seven Sinners**
Οι επτά αμαρτωλοί
Σκην: Tay Garnett

1941 **The Flame of New Orleans**
Εξωτική γυναίκα
Σκην: René Clair

Manpower
Η γυναίκα της ταβέρνας
Σκην: Raoul Walsh

The Lady is Willing
Η κυρία είναι πρόθυμη
Σκην: Mitchell Leisen

1942 **The Spoilers**
Ψυχές στο βορβορο
Σκην: Ray Enright

Pittsburgh
Ενα χαμόγελο στη κόλαση
Σκην: Lewis Seiler

1943-44 **Kismet / Κισμέτ**
Σκην: William Dieterle

1944 **Follow the Boys**
Σκην: Edward Sutherland

1946 **Martin Roumagnac**
Προ των ενόρκων
Σκην: Georges Lacombe

Golden Earrings
Χρυσά σκουλαρίκια
Σκην: Mitchell Leisen

1946-47 **A Foreign Affair**
Φλόγα και πάθος
Σκην: Billy Wilder

1948-49 **Jigsaw**
Σκην: Fletcher Markle

1950 **Stage Fright**
Ο δολοφόνος έρχεται κάθε βράδι
Σκην: Alfred Hitchcock

1951 **No Highway in the Sky**
Απ' τα μεσάνυχτα ως την αυγή
Σκην: Henry Koster

Rancho Notorius
Η σειρήνα του καμπαρέ
Σκην: Fritz Lang

1956 **Around the World in 80 Days**
Ο γύρος του κόσμου σε 80 ημέρες
Σκην: Michael Anderson

1956-57 **The Monte Carlo Story**
Μια νύχτα στο Μόντε Κάρλο
Σκην: Samuel A. Taylor

1957 **Witness for the Prosecution**
Μάρτυς κατηγορίας
Σκην: Billy Wilder

1957-58 **Touch of Evil**
Ο άρχων του κακού
Σκην: Orson Welles

1961 **Judgment at Nuremberg**
Η δίκη της Νυρεμβέργης
Σκην: Stanley Kramer

1962 **The Black Fox**
The True Story of Adolf Hitler
Όχι πια πόλεμος
Σκην: Louis Clyde Stoumen

1964 **Paris when it Sizzles**
Καυτό Παρίσι
Σκην: Richard Quine

1972 **I Wish you Love**
Σκην: Clark Jones

1978 **Schöner Gigolo, armer Gigolo**
Ζιγκολό
Σκην: David Hemmings

1983 **Marlene**
Σκην: Maximilian Schell

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

27 Δεκεμβρίου 1901 Γεννιέται στο Βερολίνο η Marie Magdalene Dietrich, δευτερότοκη κόρη του Louis Erich Otto Dietrich και της Elisabeth Josefine Felsing.

1922-23 Παρακολουθεί μαθήματα στην θεατρική σχολή του Max Reinhardt και εμφανίζεται σε μικρούς κινηματογραφικούς και θεατρικούς ρόλους στο Βερολίνο. Στη διάρκεια των γυρισμάτων της ταινίας *Tragödie der Liebe* του Joe May γνωρίζεται με τον Rudolf Sieber, τον οποίο και παντρεύεται το 1923. Αυτός θα είναι και ο μοναδικός της γάμος.

13 Δεκεμβρίου 1924 Γεννιέται η μοναχοκόρη της Maria.

1928 Πρώτη ηχογράφηση σε δίσκο των τραγουδιών της στην μουσική επιθεώρηση *Es liegt in der Luft.*

Σεπτέμβριος 1929 Πρωταγωνιστικός ρόλος στην επιθεώρηση *Zwei Kravatten* στο Βερολίνο, δίπλα στον Hans Albers. Σ' αυτήν την παράσταση την βλέπει και την ανακαλύπτει ο σκηνοθέτης Josef von Sternberg.

Οκτώβριος 1929 Δοκιμαστικά για την ταινία *Ο γαλάζιος άγγελος* σε παραγωγή της UFA. Παίρνει τον ρόλο, που θα την κάνει διάσημη, χάρις στην επιμονή του Sternberg.

Φεβρουάριος 1930 Υπογράφει συμβόλαιο συνεργασίας με την Paramount.

1 Απριλίου 1930 Πρεμιέρα του *Γαλάζιου άγγελου* στο Gloria-Palast του Βερολίνου. Την ίδια νύχτα αναχωρεί για τις ΗΠΑ με το υπερωκεάνιο «Βρέμη».

Δεκέμβριος 1930-Απρίλιος 1931 Τελευταία διαμονή της στο Βερολίνο στο οποίο θα επιστρέψει το 1945.

1935 Μετά απο 7 ταινίες με τον Josef von Sternberg –οι οποίες και δημιούργησαν τον μύθο της– οι δρόμοι τους χωρίζουν οριστικά.

Ιούνιος 1939 Αποκτά την αμερικανική υπηκοότητα.

1942-1945 Σε μια περιοδεία διαρκείας ψυχαγωγεί με τις εμφανίσεις της τον αμερικανικό στρατό στα μέτωπα της Βόρειας Αφρικής και της Ευρώπης.

1947 Είναι η πρώτη γυναίκα που βραβεύεται με το Medal of Freedom, μια από τις ύψιστες τιμητικές διακρίσεις του αμερικανικού κράτους.

1953 Πρώτη της μουσική παράσταση στο Sahara Hotel του Λας Βέγκας.

1959 Διεθνής περιοδεία μουσικών παραστάσεων στα μεγαλύτερα θέατρα όλου του κόσμου με μεγάλη επιτυχία: Νότια Αμερική, Σκανδιναβία, Αγγλία, Πολωνία, Ιαπωνία, Σοβιετική Ένωση, Αυστραλία.

1960 Πρώτη και τελευταία εμφάνισή της μπροστά στο κοινό της πατρίδας της, σε μια τουρνέ της στην Δυτική Γερμανία.

1975 Αποσύρεται στο διαμέρισμά της στο Παρίσι.

1978 Τελευταία της κινηματογραφική εμφάνιση στην ταινία *Gigolo* του David Hemmings.

1979 Δημοσιεύεται η αυτοβιογραφία της με τίτλο *Nehmt nur mein Leben* (*Πάρτε μόνο τη ζωή μου*).

6 Μαΐου 1992 Πεθαίνει στο Παρίσι.

16 Μαΐου 1992 Θάβεται στο νεκροταφείο Friedenau στο Βερολίνο.

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ

1927

Eine Dubarry von Heute
Μια Ντιμπαρί της εποχής μας

Σκηνοθεσία:	Alexander Korda
Σενάριο:	Lajos Biró
Φωτογραφία:	Fritz Arno Wagner
Μουσική:	Werner R. Heymann
Ηθοποιοί:	Maria Corda, Marlene Dietrich, Alfred Abel, Hans Albers, Jean Bradin, Eugen Burg, Alfred Gerasch, Lotte Lorring, Albert Pauling, Friedrich Kayßler
Διάρκεια:	112′. Ασπρόμαυρη. Βωβή.
Παραγωγή:	Josef Somlo–Γερμανία

Η ιστορία της ταινίας διαδραματίζεται στο Παρίσι, κέντρο της νυχτερινής διασκέδασης, των τάσεων της μόδας, του έρωτα και της αμαρτίας. Η μοίρα μιας φτωχής πωλήτριας η οποία –χάρη σ' ένα άγγιγμα της θεάς τύχης– γίνεται διάσημο μανεκέν, διασταυρώνεται με τη μοίρα ενός βασιλιά που αγωνίζεται να διατηρηθεί στο θρόνο του, προσπαθώντας απεγνωσμένα να αποτρέψει ένα στρατιωτικό πραξικόπημα στη χώρα του με στόχο την ανατροπή του…

Σκοτεινά πολιτικά παιχνίδια, ίντριγκες, δολοπλοκίες και ερωτισμός, μπλέκονται αξεδιάλυτα μέσα σ' ένα κλίμα γοητευτικής παρακμής και έκλυσης των ηθών. Η Marlene Dietrich παίζει το μικρό ρόλο μιας όμορφης και «ερωτικά πολύπειρης» νεαρής κοπέλας και η σύντομη εμφάνισή της αρκεί για να επιβεβαιώσει τη μυστηριώδη σαγήνη, την αισθησιακή της λάμψη και την ερωτική της αύρα, σ' αυτήν την ταινία της εποχής του βωβού.

1929

Die Frau, Nach der Man Sich Sehnt
Η γυναίκα που όλοι ποθούν

Σκηνοθεσία:	Curt Bernhardt
Σενάριο:	Lasdislaus Vajda, βασισμένο στο ομώνυμο μυθιστόρημα του Max Brod
Φωτογραφία:	Curt Courant, Hans Scheib
Σκηνογραφία:	Robert Neppach
Μουσική:	Walther Bransen, Edward Kilenyi, Giuseppe Becce
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, Fritz Kortner, Frida Richard, Oskar Sima, Uno Henning, Karl Ettlinger, Bruno Ziener, Edith Edwards
Διάρκεια:	77′. Ασπρόμαυρη. Βωβή.
Παραγωγή:	Hermann Grund για την Terra Productions–Γερμανία

(Η ταινία είναι γνωστή και με τον τίτλο *Three Loves*)

Το εργοστάσιο της οικογένειας Λεμπλάν είναι στα πρόθυρα της χρεωκοπίας και ο γιος Χένρι παντρεύεται την πλούσια κόρη ενός βιομηχάνου, για να σώσει την οικογενειακή επιχείρηση. Στο ταξίδι του μέλιτος γνωρίζει τη Στάσα, μαγεύεται από την ομορφιά της και την ακολουθεί, εγκαταλείποντας την γυναίκα του. Η Στάσα όμως ζει με τον δόκτωρ Καρόφ, έναν άνθρωπο του υποκόσμου, ο οποίος την θεωρεί ιδιοκτησία του. Όταν ο Καρόφ αντιλαμβάνεται ότι την χάνει οριστικά απειλεί ότι θα ειδοποιήσει ο ίδιος την αστυνομία καταγγέλοντάς την ως συνεργό του· και πράγματι το κάνει, όταν οι Στάσα και ο Χένρι αποφασίζουν να φύγουν μαζί. Όταν φτάνει η αστυνομία, ο Καρόφ την πυροβολεί και η Στάσα πεθαίνει στην αγκαλιά του Χένρι.

Η Marlene Dietrich στο δεύτερο πρωταγωνιστικό της ρόλο γίνεται ακριβώς η γυναίκα του τίτλου, μια μυστηριώδης, αινιγματική και σαγηνευτική γυναίκα, που όλοι ποθούν και που αφήνουν τα πάντα για χάρη της. Σ' αυτή την ταινία του βωβού, λίγους μήνες πριν την ανακαλύψει ο Πυγμαλίωνάς της, Josef von Sternberg για να απογειωθεί μαζί του στο χώρο του θρύλου, η Marlene, μοιάζει ώριμη, σαν "έτοιμη από καιρό", για το μεγάλο βήμα.

1930

Der Blaue Engel
Ο γαλάζιος άγγελος

Σκηνοθεσία:	Josef von Sternberg
Σενάριο:	Carl Zuckmayer, Karl Vollmöeller, Robert Liebmann, βασισμένο στην νουβέλα του Heinrich Mann *Ο καθηγητής Ούνρατ.*
Φωτογραφία:	Günther Rittau
Σκηνογραφία:	Otto Hunte, Emil Hasler
Κοστούμια:	Tihamer Varady, Karl-Ludwig Holub
Μοντάζ:	Sam Winston
Μουσική:	Friedrich Hollaender
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, Emil Jannings, Kurt Gerron, Rosa Valetti, Hans Albers, Hans Roth, Reinhold Bernt, Eduard von Winterstein, Rolf Müller, Roland Varno, Carl Balhaus, Robert Klein-Lörk, Karl Huszar–Puffy, Wilhelm Diegelmann, Gerhard Bienert, Ilse Fürstenberg
Διάρκεια:	99′. Ασπρόμαυρη.
Παραγωγή:	Erich Pommer για την UFA–Γερμανία

Ο πουριτανός και ηθικολόγος καθηγητής Ρατ, μαθαίνοντας ότι οι μαθητές του συχνάζουν στο καμπαρέ «Γαλάζιος Άγγελος», πηγαίνει για να τους πιάσει «επ' αυτοφόρω», αλλά εκεί πέφτει στα δίχτυα της τραγουδίστριας Λόλα Λόλα και ξελογιάζεται από τη λάγνα ομορφιά της και την πρόδηλη σεξουαλικότητά της. Για χάρη της εγκαταλείπει το σχολείο, την παντρεύεται και καταλήγει να περιοδεύει μαζί της μ' έναν θίασο πλανόδιων θεατρίνων, συμμετέχοντας και ο ίδιος, εκτελώντας ένα νούμερο όπου μιμείται τον κόκορα μ' ένα πολύ πετυχημένο «κι-κι-ρι-κι». Όταν αντιλαμβάνεται ότι η Λόλα Λόλα τον απατά, από τη ζήλεια του αποπειράται να σκοτώσει τους εραστές και, τρελαμένος ολότελα, καταλήγει στο παλιό του λύκειο, όπου πεθαίνει αγκαλιά με την καθηγητική του έδρα.

Η ταινία που έκανε παγκόσμια σταρ εν μία νυκτί τη Marlene Dietrich, αφηγείται τον τραγικό ξεπεσμό ενός ανθρώπου που φθάνει στα έσχατα όρια του εξευτελισμού και της ταπείνωσης θυσιάζοντας τον εαυτό του στο βωμό της σαρκικής ηδονής. Στο ρόλο της Λόλα Λόλα, η Dietrich είναι ένα κράμα φετιχισμού, σαδισμού και «χυδαίας» σεξουαλικότητας, με την «αθωότητα» μιας πεταλούδας της νύχτας, που στο πέταγμά της καίει τους άντρες με την ερωτική της φλόγα. Είναι η απόλυτη ενσάρκωση της ερωτικής επιθυμίας, το σκοτεινό αντικείμενο του πόθου, ένα θανατηφόρο όπλο ξελογιάσματος που οδηγεί τον αξιοσέβαστο καθηγητή στον αφανισμό. Ο σπουδαίος ηθοποιός Emil Jannings, ο οποίος είχε βραβευτεί με το πρώτο Όσκαρ ερμηνείας το 1928, τη χρονιά ίδρυσης του θεσμού, για την ερμηνεία του στην ταινία του Josef von Sternberg *Το λυκόφως της δόξης* (*The Last Command*), είναι συγκλονιστικός στο ρόλο του καθηγητή, αλλά φυσικά την παράσταση κλέβει η θεϊκή Dietrich, που θα μαγέψει το κοινό όλου του πλανήτη, καθώς τραγουδά το «Ich bin von Kopf bis Fuss aug Liebe Einestellt». *Ο Γαλάζιος Άγγελος*, όπου συνυπάρχουν αριστουργηματικά ο πόθος και η οδύνη του θανάτου, είναι μία από τις πρώτες ομιλούσες ταινίες του γερμανικού κινηματογράφου και ένα αθάνατο ερωτικό ποίημα.

1930

Morocco
Μαρόκο

Σκηνοθεσία:	Josef von Sternberg
Σενάριο:	Jules Furthman, βασισμένο στο διήγημα *Amy Jolly* του Benno Vigny
Φωτογραφία:	Lee Garmes, με βοηθό οπερατέρ τον Lucien Ballard
Σκηνογραφία:	Hans Dreier
Κοστούμια:	Travis Banton
Μουσική:	Héctor Crémieux, Karl Hajos
Μοντάζ:	Sam Winston
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, Gary Cooper, Adolphe Menjou, Ullrich Haupt, Eve Southern, Francis McDonald, Paul Porcasi
Διάρκεια:	90′. Ασπρόμαυρη.
Παραγωγή:	Hector Turnbull για την Paramount–ΗΠΑ

Στο Μαρόκο η λεγεώνα των ξένων προχωρά προς το Μογκαντόρ και στο μυαλό των σκληροτράχηλων λεγεωνάριων υπάρχουν μονάχα το πιοτό και οι γυναίκες. Η τραγουδίστρια Άμι Τζολί φθάνει από το Παρίσι για να τραγουδήσει στο καμπαρέ του Τίντο. Εκεί θα τη δει ο λεγεωνάριος Τομ Μπράουν να τραγουδά και θα μαγευτεί από τη σαγηνευτική της παρουσία. Οι μοναχικές ζωές τους θα συναντηθούν σε μια ερωτική σχέση χωρίς αύριο: αυτή αντικείμενο λατρείας ενός πλούσιου άντρα, που τη θέλει αποκλειστικά για τον εαυτό του, αυτός μπροστά σε μια επικίνδυνη αποστολή που τον περιμένει. Ποιο θα είναι το μέλλον του έρωτά τους;

Με την ταινία αυτή γεννιέται και εδραιώνεται ο μύθος της Marlene Dietrich στην Αμερική. Εδώ, ο Josef von Sternberg, έχοντας ολοκληρώσει τη μεταμόρφωσή της, δεν επαναλαμβάνει την εικόνα της του *Γαλάζιου Αγγέλου*, αλλά μεταλλάσσει το μοντέλο του για να την επιβάλλει στο αμερικανικό κοινό. Η Dietrich δεν είναι πια ένα όπλο ερωτικού αφανισμού, αλλά το θύμα του ερωτικού πάθους, αιθέρια και εύθραυστη ύπαρξη που υποτάσσεται στη γοητεία του σκληρού λεγεωνάριου, ακολουθώντας το δρόμο της καρδιάς της ξυπόλητη στην έρημο. Είναι χαρακτηριστική η στρατηγική του Sternberg: στην Αμερική προβλήθηκε πρώτα το *Μαρόκο* και μετά την αποδοχή της Dietrich και τη μεγάλη εμπορική επιτυχία της ταινίας, επέτρεψε την προβολή του *Γαλάζιου Αγγέλου*, εκτοξεύοντας οριστικά το δημιούργημά του στην κορυφή. Με το *Μαρόκο* προβάλλεται για πρώτη φορά και η αινιγματική ανδρόγυνη εικόνα της, αφού εμφανίζεται να τραγουδά με σμόκιν ενώ το ερωτικό φιλί που δίνει σε μία άλλη γυναίκα σε μια σκηνή της ταινίας, οδήγησε κάποιον κριτικό να γράψει ότι: *«είναι η μόνη γυναίκα που μπορεί να κάνει τις άλλες γυναίκες να την ποθούν»*. Το *Μαρόκο*, ρομαντική εξωτική περιπέτεια, έξοχα σκηνοθετημένη απο τον Sternberg (θεωρείται από τις καλύτερες ταινίες του), είναι βυθισμένο σε μια ποιητική ατμόσφαιρα, μέσα στην οποία η αγγελική ομορφιά της Dietrich μοιάζει με φαντασίωση· μια προβολή του αντρικού πόθου που αναδύεται σαν όαση από την καυτή άμμο της ερήμου· μια ονειρική και ασύλληπτη fata morgana.

1932

Shanghai Express
Σαγκάη Εξπρές

Σκηνοθεσία:	Josef von Sternberg
Σενάριο:	Jules Furthman βασισμένο σε μια ιστορία του Harry Hervey
Φωτογραφία:	Lee Garmes, με βοηθό τον James Wong Howe
Σκηνογραφία:	Hans Dreier
Κοστούμια:	Travis Banton
Μοντάζ:	William Shea
Μουσική:	W. Franke Harling, Rudolph G. Kopp
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, Clive Brook, Anna May Wong, Warner Oland, Eugene Pallette, Lawrence Grant, Louise Closser Hale, Gustav von Seyffertitz, Emil Chautard
Διάρκεια:	84′. Ασπρόμαυρη.
Παραγωγή:	Adolph Zukor για την Paramount–ΗΠΑ

Στην επαναστατημένη Κίνα του 1931, μία ομάδα ανθρώπων ταξιδεύει με το τρένο από το Πεκίνο στη Σαγκάη. Ανάμεσά τους ο Άγγλος στρατιωτικός γιατρός Ντόναλντ Χάρβεϊ, ο μυστηριώδης Κινέζος Τσανγκ, η νεαρή Κινέζα Χου Φέι και η Μανταλέν, μια πασίγνωστη εταίρα στα λιμάνια της Κίνας με το όνομα Σαγκάη Λίλυ (το Άνθος της Σαγκάης), παλιά ερωτική φλόγα του γιατρού. Σε κάποιο σταθμό της διαδρομής οι επαναστάτες καταλαμβάνουν το τρένο και ο Τσανγκ αποκαλύπτεται ως ο αρχηγός των ανταρτών. Όταν η Μανταλέν αρνηθεί τις φορτικές ερωτικές του προτάσεις, ο γιατρός θα την υπερασπιστεί, θα κρατηθεί ως όμηρος από τους επαναστάτες, η παλιά φλόγα του έρωτά τους θα ανάψει ξανά και τα πράγματα θα πάρουν μια απροσδόκητη τροπή…

Στην τέταρτη συνεργασία της με τον Sternberg, σ' ένα μελόδραμα γεμάτο μυστήριο, έρωτα, παγίδες, ανατροπές, προδοσία και έγκλημα, η Dietrich είναι εκθαμβωτική: αινιγματική, εξωτική και αισθησιακή, είναι μια ερωτική συλλογική φαντασίωση. Μια ιέρεια-πόρνη, ένας κινούμενος άλυτος γρίφος από μυστικά και ψέματα, που δυνητικά ανήκει σε όλους όσους μπορούν να πληρώσουν, αλλά και σε κανέναν, αφού κανείς δεν μπορεί να την κατέχει ολοκληρωτικά, να αγγίξει πραγματικά τον πυρήνα της ομορφιάς της. Διάσημη παραμένει η ατάκα της στον παλιό της αγαπημένο: *«Χρειάσθηκαν πολλοί άντρες για να αλλάξουν το όνομά μου σε Σαγκάη Λίλυ»*. Όλη η ταινία στροβιλίζεται γύρω απο την αέρινη μορφή της που, τυλιγμένη σε φαντασμαγορικές τουαλέτες, ειναι στεφανωμένη απο μια ερωτική αύρα φτιαγμένη θαρρείς απο αρετή και αμαρτία, ηδονή αλλά και αγνότητα. Η Κίνα που παρελαύνει στην διαδρομή Πεκίνο-Σαγκάη είναι ένα φανταστικό χολιγουντιανό ντεκόρ, σχεδιασμένο με τετοιο τρόπο ώστε να λάμπει στο κέντρο του το θεσπέσιο «Άνθος της Σαγκάης», φωτισμένο δια χειρός του σπουδαίου Lee Garmes, ο οποίος κέρδισε και το Όσκαρ Φωτογραφίας για τη δουλειά του στο *Σαγκάη Εξπρές*.

1934

The Scarlet Empress
Η τραγική Τσαρίνα

Σκηνοθεσία:	Josef von Sternberg
Σενάριο:	Manuel Komroff βασισμένο στο ημερολόγιο της Αικατερίνης της Μεγάλης
Φωτογραφία:	Bert Glennon
Σκηνογραφία:	Hans Dreier
Κοστούμια:	Travis Banton
Μοντάζ:	Sam Winston
Μουσική:	Felix Mendelssohn-Bartholdy, Πιοτρ Ίλιτς Τσαϊκόφσκι, Richard Wagner
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, John Lodge, Sam Jaffe, Louise Dresser, Aubrey Smith, Gavin Gordon, Olive Tell, Ruthelma Stevens, Davison Clark, Erville Alderson
Διάρκεια:	104΄. Ασπρόμαυρη.
Παραγωγή:	Emanuel Cohen, Josef von Sternberg για την Paramount–ΗΠΑ

Η νεαρή πριγκίπισσα Σοφία φτάνει το 1743, σε ηλικία 14 ετών, από την Γερμανία στη Ρωσία, για να παντρευτεί το Μεγάλο Δούκα Πέτρο, διάδοχο του θρόνου. Βρίσκεται εγκλωβισμένη ανάμεσα στην καταπιεστική εξουσία της Αυτοκράτειρας Ελιζαμπέτας και σ'έναν αδιάφορο σύζυγο. Γυναίκα οξυδερκής, δολοπλόκος και αδίστακτη, ασκώντας μια πολιτική μακιαβελικού τύπου, δολοφονεί το σύζυγό της και το 1762 ανεβαίνει στο Ρωσικό θρόνο ως Αικατερίνη η Μεγάλη. Έμεινε στην ιστορία για τις μεγάλες διπλωματικές και διοικητικές της ικανότητες, για τη φωτισμένη, εν πολλοίς, δεσποτεία της, αφού επηρεασμένη από το Διαφωτισμό υποστήριξε τις τέχνες και τα γράμματα, αλλά και για την ακόλαστη και χωρίς ηθικούς φραγμούς προσωπική της ζωή.

Η έκτη συνεργασία του ζευγαριου Sternberg-Dietrich είναι και η πιο εντυπωσιακή σε ότι αφορά το εικαστικό μέρος: κοστούμια (μεγαλοφυείς εμπνεύσεις από τον προσωπικό της ενδυματολόγο Travis Banton), σκηνικά, εξαιρετικές φωτοσκιάσεις κ.λπ., όλα στην υπηρεσία της μεγαλεπήβολης και μπαρόκ σκηνοθεσίας. Στην ταινία αυτή, μεσα από το οραματικό βλέμμα του Sternberg, η Dietrich απογειώνεται και μοιάζει να αιωρείται ανάμεσα στο ιστορικό πρόσωπο που ενσαρκώνει και σε μια εξιδανικευμένη του μορφή, που ζει την αυτοκαταστροφική της ζωή πιο κοντά στην αχλύ του Μύθου, παρά στην Ιστορία. Η Dietrich, μεγαλόπρεπη και επιβλητική όσο ποτέ, αδίστακτη δολοπλόκος της Εξουσίας και ταυτόχρονα αισθησιακή και λάγνα βασίλισσα-βαμπ, σκορπά γύρω της απλόχερα ό,τι κουβαλά και μέσα της: τον πόθο, την εξουσιαστική της μανία, τη βία, τη φωτιά του έρωτα, το θάνατο. Διάβολος μαζί και άγγελος, μοιάζει με «καιόμενη βάτος», που κατακαίει τα πάντα στο πέρασμά της στο βωμό του ερωτικού πάθους και της εξουσίας.

1936

Desire
Ο πόθος

Σκηνοθεσία:	Frank Borzage
Σενάριο:	Edwin Justus Mayer, Waldemar Young, Samuel Hoffenstein βασισμένο στο θεατρικό έργο των Hans Székely και Robert A. Stemmle
Φωτογραφία:	Charles Lang, Victor Milner
Σκηνογραφία:	Hans Dreier, Robert Usher, A. E. Freudeman
Κοστούμια:	Travis Banton
Μουσική:	Friedrich Hollaender, Leo Robin
Μοντάζ:	William Shea
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, Gary Cooper, John Halliday, William Frawley, Ernest Cossart, Akim Tamiroff, Alan Mowbray
Διαρκεια:	89΄. Ασπρόμαυρη
Παραγωγή:	Ernst Lubitsch για την Paramount–ΗΠΑ

Η Μαντλέν, μια σοφιστικέ και γκλαμουράτη λωποδύτρια, κλέβει ένα κολιέ από μαργαριτάρια στο Παρίσι και χρησιμοποιεί τον φαινομενικά αφελή αμερικανό μηχανικό αυτοκινήτων Τομ Μπράντλεϊ, για να περάσει το εμπόρευμα από τα Γαλλο-Ισπανικά σύνορα. Τα πράγματα όμως παίρνουν μια απροσδόκητη τροπή, αφού για να πάρει πίσω τα μαργαριτάρια πρέπει να ξεπεράσει το «εμπόδιο» του έρωτα που ενσκήπτει απρόβλεπτος…

Η ταινία ειναι μία άψογη αμερικανική κομεντί στην καλύτερη παράδοση του είδους –παραγνωρισμένη στη εποχή της–, μια εκλεπτυσμένη αισθηματική περιπέτεια με πνευματώδεις διαλόγους και φινετσάτο χιούμορ. Σκηνοθετημένη από τον Frank Borzage, διαθέτει το περίφημο touch (άγγιγμα) του Ernst Lubitsch, ο οποίος είχε και την καλλιτεχνική εποπτεία και επιμέλεια της ταινίας. Αλλά ενώ στον Lubitsch οι ήρωες συχνά χρησιμοποιούνται σαν αντικείμενα που (εξ)υπηρετούν τους σκοπούς της σκηνοθεσίας, στον Borzage είναι τα αντικείμενα (εν προκειμένω το μαργαριταρένιο κολιέ) που χρησιμοποιούνται για να εξελιχθούν οι χαρακτήρες των ηρώων και να αποκαλύψουν σταδιακά το βαθύτερο εαυτό τους και τα πραγματικά τους συναισθήματα. Η Dietrich, αποστασιοποιημένη κοσμοπολίτισα και μπλαζέ τυχοδιώκτρια αρχικά, μεταμορφώνεται μέσω του έρωτα του Gary Cooper (σε μια από τις καλύτερες ερμηνείες της καριέρας του) σε μια ευαίσθητη και τρυφερή γυναίκα, άξια να αγαπήσει και να αγαπηθεί, δείχνοντας παράλληλα μια γκάμα εκφραστικών δυνατοτήτων που η εικόνα της εξωτικής καλλονής στις ταινίες του Sternberg δεν είχε αφήσει να φανούν. Όπως και νά 'χει, και εδώ είναι υπέρλαμπρη ως φυσική παρουσία.

1937

Angel
Άγγελος

Σκηνοθεσία:	Ernst Lubitsch
Σενάριο:	Guy Bolton, Russell G. Medcraft, Samson Raphaelson βασισμένο στο ομώνυμο θεατρικό έργο του Melchior Lengyel
Φωτογραφία:	Charles Lang
Σκηνογραφία:	Hans Dreier, Robert Usher
Κοστούμια:	Travis Banton
Μουσική:	Friedrich Hollaender, Leo Robin
Μοντάζ:	William Shea
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, Herbert Marshall, Melvyn Douglas, Edward Everett Horton, Ernest Cossart, Laura Hope Crews, Herbert Mundin, Dennie Moore
Διάρκεια:	91΄. Ασπρόμαυρη.
Παραγωγή:	Ernst Lubitsch για την Paramount–ΗΠΑ

Ο Άντονι Χάλτον ζει στο Παρίσι μια σύντομη ερωτική περιπέτεια με μια πανέμορφη γυναίκα, την οποία ξερει μονάχα με το όνομα «Άγγελος». Στην Αγγλία διηγείται την ιστορία στον παλιό του γνώριμο διπλωμάτη Φρέντερικ Μπάρκερ. Όταν ο Μπάρκερ τον καλεί στο σπίτι του για δείπνο, ο Χάλτον, έκπληκτος, αναγνωρίζει στο πρόσωπο της συζύγου του διπλωμάτη, Μαρίας, τον «Άγγελο». Την πείθει για μια νέα συνάντηση στο Παρίσι, αλλά αυτή την φορά ο σύζυγος είναι ενήμερος και τη θέτει προ των ευθυνών της: στο κρίσιμο δίλημμα, ο «Άγγελος» αποφασίζει να μείνει με τον άντρα της.

Πρόκειται για μια ταινία-κομψοτέχνημα, από τις καλύτερες του Lubitsch, όπου το μαγικό του άγγιγμα είναι φανερό και μάλιστα στο έπακρο. Ο τρόπος σκηνοθετικού χειρισμού των διφορούμενων καταστάσεων που δημιουργούνται ανάμεσα στους ήρωες, όπου τα πάντα παίζονται ανάμεσα στον υπαινιγμό και το ευφυολόγημα, είναι υποδειγματικός. Η υπέροχη, μέσα στα πιο υπέροχα φορέματα, διακριτική σύζυγος και αινιγματική ερωμένη, εντυπωσιάζει με τις χαμηλών τόνων ερμηνευτικές της ικανότητες σ' έναν απαιτητικό ρόλο που κινείται στην κόψη του ξυραφιού και είναι αψεγάδιαστη.

1940

Seven Sinners
Οι επτά αμαρτωλοί

Σκηνοθεσία:	Tay Garnett
Σενάριο:	John Meehan, Harry Tugend βασισμένο σε μια ιστορία των Ladislas Fodor και László Vadnay
Φωτογραφία:	Rudolph Maté
Σκηνογραφία:	Jack Otterson
Κοστούμια:	Irene
Μουσική:	Hans J. Salter, Frank Skinner
Μονταζ:	Ted J. Kent
Ηθοποιοί:	Marlene Dietrich, John Wayne, Albert Dekker, Broderick Crawford, Anna Lee, Mischa Auer, Billy Gilbert, Richard Carle, Samuel S. Hinds, Oskar Homolka
Διάρκεια:	87′. Ασπρόμαυρη
Παραγωγή:	Joe Pasternak–ΗΠΑ

Η Μπιζού, προσπαθώντας να ξεφύγει από το παρελθόν της, ταξιδεύει από νησί σε νησί στον Νότιο Ειρηνικό, τραγουδώντας στα καμπαρέ και γίνεται διάσημη ανάμεσα στους ναυτικούς της περιοχής.

Σε κάθε καμπαρέ που τραγουδάει ξεσπούν ταραχές και συμπλοκές ανάμεσα στους ναύτες αφού όλοι την ερωτεύονται μαγεμένοι από την αισθησιακή της παρουσία. Μετά από πολλές περιπλανήσεις φθάνει στο νησί Μπόνι Κόμπα και στο καμπαρέ «Οι επτά αμαρτωλοί».

Εκεί ο έρωτάς της με τον αξιωματικό του Ναυτικού Νταν Μπρεντ, δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην Ναυτική Διοίκηση, ενώ στη διαμάχη μπλέκεται και ο Άντρο, ένας άνθρωπος του υποκόσμου που την θεωρεί ιδιοκτησία του…

Τραγουδώντας μερικά από τα καλύτερα τραγούδια της και φορώντας απίθανα φορέματα (από εκκεντρικές τουαλέτες μέχρι ναυτική περιβολή) η Dietrich έχει μια λαμπερή σκηνική παρουσία. Ο παλαίμαχος Tay Garnett σκηνοθετεί με ξέφρενους ρυθμούς αυτήν την ναυτική εξωτική περιπέτεια (απολαυστικές οι σκηνές των ξυλοδαρμών και των συμπλοκών), ενώ η Marlene στο πλευρό του John Wayne το διασκεδάζει, αφού η ταινία είναι ουσιαστικά μια έξοχη παρωδία της μυθικής της εικόνας.

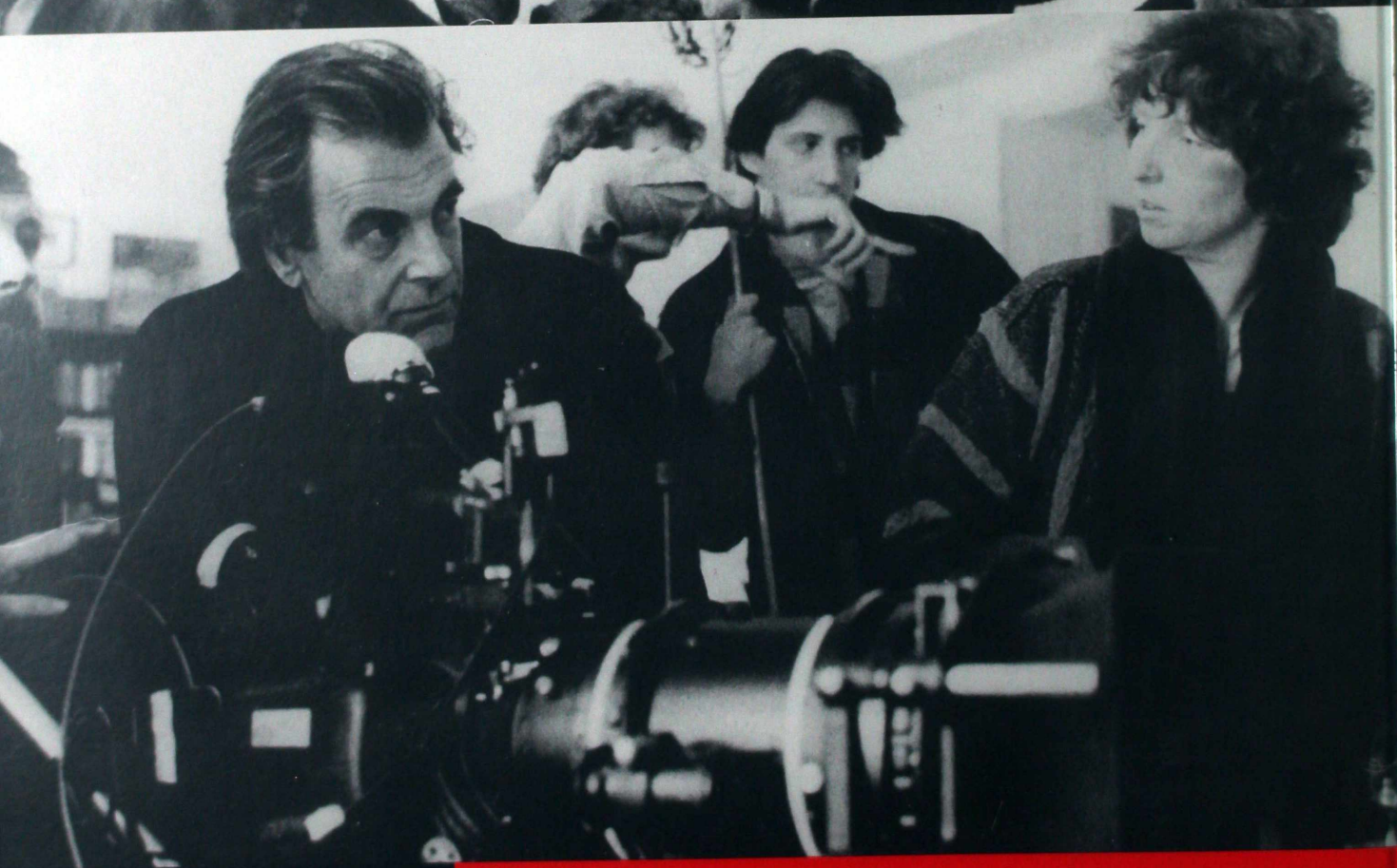

1983

Marlene
Μαρλέν

Σκηνοθεσία:	Maximilian Schell
Σενάριο:	Meir Dohnal, Maximilian Schell
Φωτογραφία:	Henry Hauck, Pavel Hispler, Ivan Slapeta
Σκηνογραφία:	Heinz Eickmeier, Zbynek Hloch
Μοντάζ:	Heidi Genée, Dagmar Hirtz
Εμφανίζονται:	Marlene Dietrich (φωνή), Annie Albers, Bernard Hall, Maximilian Schell, Marta Rakosnik, Patricia Schell, Ivana Spinell, William von Stranz
Διάρκεια:	94΄. Εγχρωμη. Ντοκιμαντέρ
Παραγωγή:	Norbert Bittmann, Zev Braun, Karel Dirka για την OKO Filmproduktion–Γερμανία

«*Το παρελθόν δεν με ενδιαφέρει. Στα 20 μου δεν ήμουν τίποτα. Στα 82 μου δεν είμαι παρά μια οποιαδήποτε γυναίκα. Στο ενδιάμεσο ήμουν ηθοποιός. Δεν έχω τίποτα περισσότερο να πω*», λέει με την χαρακτηριστική βραχνή φωνή της στο ντοκιμαντέρ που γύρισε γι' αυτήν ο Αυστριακός ηθοποιός Maximilian Schell, το 1983. Στην ταινία, όπου η ίδια αρνήθηκε να εμφανιστεί, την ακούμε να μιλά για την πολυτάραχη ζωή της στα γερμανικά και στα αγγλικά. Πρόκειται για ένα ιδιότυπο και εξαιρετικά ενδιαφέρον ντοκιμαντέρ-βιογραφία, αφού η μόνη ηχητική του επένδυση είναι η φωνή μιας γυναίκας που υπήρξε μια από τις μεγαλύτερες ντίβες του 20ού αιώνα. Μιας γυναίκας που μας μιλά ήδη από την άλλη όχθη του καιρού, με το πάθος της απόστασης, αλλά και της αυτογνωσίας ενός ανθρώπου που έχει κατακτήσει τον εαυτό του (και τον κόσμο). Η ταινία περιέχει, εκτός από σκηνές των ταινιών της από την εποχή του βωβού μέχρι την τελευταία της κινηματογραφική εμφάνιση στο πλευρό του David Bowie το 1978 στο *Ζιγκολό*, και μοναδικό αρχειακό υλικό: σκηνές από τις μουσικές της παραστάσεις, οι πρεμιέρες των οποίων προκαλούσαν κυκλοφοριακή συμφόρηση σε πόλεις όπως Νέα Υόρκη, Παρίσι, Λονδίνο, Τόκιο, Ρίο, φωτογραφήσεις της από τους διασημότερους φωτογράφους του αιώνα, ενώ μιλούν γι' αυτήν με θαυμασμό και δέος μεγάλοι σκηνοθέτες και άνθρωποι του θεάματος που συνεργάστηκαν μαζί της. Αρκετές φορές στην ταινία, τα γυρίσματα της οποίας έγιναν στο διαμέρισμά της στην Avenue Montaigne στο Παρίσι –και το οποίο ο Schell κινηματογραφεί λεπτομερώς– αντιλαμβανόμαστε την ένταση ανάμεσά τους στην διάρκεια της συνομιλίας-συνέντευξης, όπως δηλώνει εξάλλου και ο ίδιος ο σκηνοθέτης-ηθοποιός που είχε παίξει μαζί της το 1961 στην *Δίκη της Νυρεμβέργης* του Stanley Kramer: «*Πολλές φορές διαφωνήσαμε και άλλες τόσες έφυγα οργισμένος από το σπίτι της, πράγμα που φαίνεται στην ταινία και άρεσε στην Dietrich. Για μένα είναι πάντοτε μια γυναίκα πολύ γοητευτική, με σπάνια προσωπικότητα και ήθος*».

MARLENE DIETRICH: ΕΝΑΣ ΜΥΘΟΣ ΣΕ ΕΙΚΟΝΕΣ

Σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Goethe Θεσσαλονίκης, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου εξασφάλισε από το Μουσείο Κινηματογράφου του Βερολίνου και τη Γερμανική Ταινιοθήκη μια σπάνια έκθεση φωτογραφίας της μεγάλης γερμανίδας ηθοποιού που καλύπτει τους τοίχους του 5ου ορόφου του ΟΛΥΜΠΙΟΝ **RENAULT** και του «Δωματίου με Θέα». Στην έκθεση αυτή παρουσιάζονται στιγμιότυπα από τις ταινίες της Marlene Dietrich, φωτογραφίες από τα παρασκήνια των ταινιών, από δημόσιες εμφανίσεις της, οικογενειακά πορτρέτα, καθώς επίσης και φωτογραφήσεις της από διάσημους καλλιτέχνες, όπως οι Cecil Beaton, Mario Bucovich, Don English, Ray Jones και άλλοι.

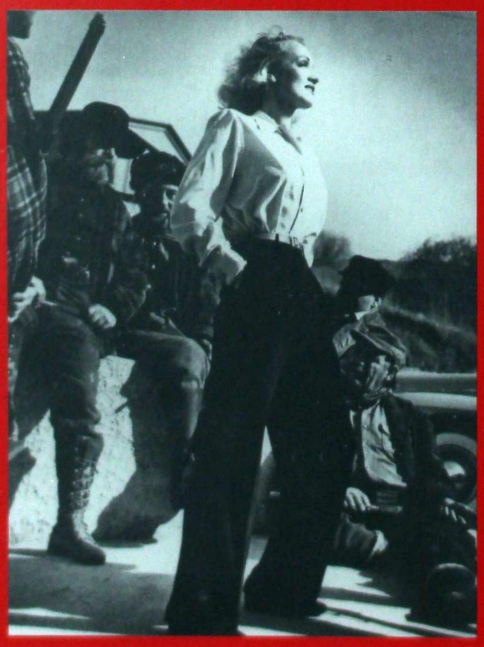

Ο κατάλογος αυτός εκδόθηκε με την ευκαιρία του αφιερώματος
MARLENE DIETRICH, Ο ΜΥΘΟΣ ΜΙΑΣ ΝΤΙΒΑΣ
που πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη απο 5 έως 11 Σεπτεμβρίου 2003
στον κινηματογράφο ΟΛΥΜΠΙΟΝ **RENAULT** - αίθουσα ΠΑΥΛΟΣ ΖΑΝΝΑΣ

Διοργάνωση:
Υπουργείο Πολιτισμού
Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης
Goethe Institut Inter Nationes Thessaloniki

Με τη συνεργασία της
HELEXPO

Καλλιτεχνική Διεύθυνση και επιλογή ταινιών: Μιχάλης Δημόπουλος

Οι κόπιες του αφιερώματος –αποκαταστημένες οι περισσότερες– προέρχονται απο την εταιρία Transit Film και απο τα αρχεία των: Filmmuseum Berlin-Deutsche Kinematek, Cinémathèque Royale de Belgique, British Film Institute και Jugoslovenska Kinoteka.

Επιμέλεια Εντύπου: Μιχάλης Δημόπουλος, Θωμάς Λιναράς

Κείμενα: Θωμάς Λιναράς

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΒΟΛΩΝ

(Οι ταινίες είναι σε νέες, αποκατεστημένες κόπιες)

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Μια Ντιμπαρί της εποχής μας / Eine Dubarry von Heute *του Alexander Korda* 112′

21:00 Μαρόκο / Morocco *του Josef von Sternberg* 90′

23:00 Ο γαλάζιος άγγελος / Der Blaue Engel *του Josef von Sternberg* 99′

ΣΑΒΒΑΤΟ 6 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Μαρλέν / Marlene *του Maximilian Schell* 94′

21:00 Σαγκάη Εξπρές / Shanghai Express *του Josef von Sternberg* 84′

23:00 Η τραγική Τσαρίνα / The Scarlet Empress *του Josef von Sternberg* 104′

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Οι επτά αμαρτωλοί / Seven Sinners *του Tay Garnett* 87′

21:00 Ο πόθος / Desire *του Frank Borzage* 89′

23:00 Άγγελος / Angel *του Ernst Lubitsch* 91′

ΔΕΥΤΕΡΑ 8 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Η δεύτερη ζωή της Marlene Dietrich (doc) / Das 2. Leben der Marlene Dietrich *του Christian Bauer* 45′

Η γυναίκα που όλοι ποθούν / Die Frau, Nach der Man Sich Sehnt *του Curt Bernhardt* 77′

21:30 Ο γαλάζιος άγγελος / Der Blaue Engel *του Josef von Sternberg* 99′

23:00 Σαγκάη Εξπρές / Shanghai Express *του Josef von Sternberg* 84′

ΤΡΙΤΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Άγγελος / Angel *του Ernst Lubitsch* 91′

21:00 Η τραγική Τσαρίνα / The Scarlet Empress *του Josef von Sternberg* 104′

23:00 Μαρόκο / Morocco *του Josef von Sternberg* 90′

ΤΕΤΑΡΤΗ 10 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Μια Ντιμπαρί της εποχής μας / Eine Dubarry von Heute *του Alexander Korda* 112′

21:00 Οι επτά αμαρτωλοί / Seven Sinners *του Tay Garnett* 87′

23:00 Ο πόθος / Desire *του Frank Borzage* 89′

ΠΕΜΠΤΗ 11 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

19:00 Η δεύτερη ζωή της Marlene Dietrich (doc) / Das 2. Leben der Marlene Dietrich *του Christian Bauer* 45′

Η γυναίκα που όλοι ποθούν / Die Frau, Nach der Man Sich Sehnt *του Curt Bernhardt* 77′

21:30 Μαρλέν / Marlene *του Maximilian Schell* 94′

23:00 Ο γαλάζιος άγγελος / Der Blaue Engel *του Josef von Sternberg* 99′